Bab 7

Membanteras rasuah

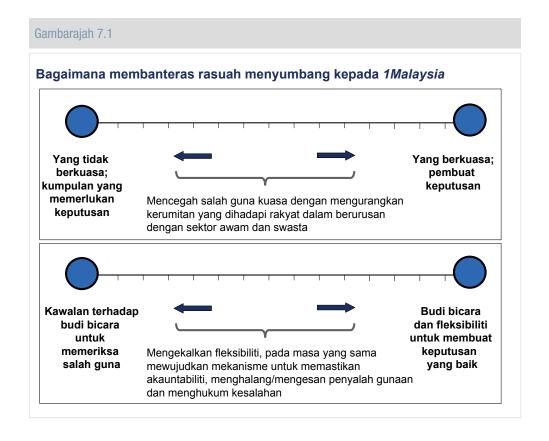

"Kedudukan rasuah Malaysia, menurut Transparency International, telah jatuh ke tangga ke-56 pada tahun ini. Meskipun mewujudkan sebuah negara yang bebas daripada rasuah bukanlah mudah, namun sebagai kerajaan, jelas kami boleh menjadi lebih telus, lebih bertanggungjawab dan lebih berorientasikan tindakan. Saya akan bertanggungjawab dalam melaksanakan rancangan dan mencapai sasaran seperti mana yang dijelaskan di dalam bab ini. Saya juga memohon sokongan semua warga Malaysia untuk bekerjasama dengan saya dan pasukan saya dalam menjadikan hasrat ini satu kenyataan."

(Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz, Menteri di Jabatan Perdana Menteri)

7.1 Rasuah membebankan Malaysia dengan kos yang signifikan

Amalan rasuah adalah bercanggah dengan nilai-nilai moral, etika dan agama majoriti rakyat Malaysia. Ia menyebabkan kerumitan prosedur dan kewangan dalam kehidupan seharian rakyat selain menyumbang kepada ketidak seimbangan sosio-ekonomi dan menghakis sistem nilai negara Malaysia. Menentang rasuah melibatkan pengurusan polariti antara golongan yang tidak berkuasa dan golongan yang mempunyai kuasa dan budi bicara dalam membuat keputusan (Gambarajah 7.1).

Selain masalah sosial, rasuah juga merompak kekayaan dan sumber negara kita. PEMUDAH menganggarkan bahawa rasuah boleh menyebabkan kos sebanyak RM10 bilion setahun, atau 1-2% daripada KDNK, apabila keputusan perniagaan (contohnya pemberian kontrak, perolehan sumber manusia) dilakukan dengan tujuan yang salah. Malah, penghakisan keyakinan terhadap institusi negara oleh orang ramai dan komuniti perniagaan telah sedikit sebanyak menyumbang kepada kejatuhan ketara kedudukan daya saing negara (GCI), daripada 21 negara yang paling berdaya saing di dunia tiga tahun yang lalu kepada kedudukan yang terkini, 24.

Atas sebab-sebab ini, membanteras rasuah sentiasa menjadi salah satu keutamaan kami. Akhir-akhir ini, kami telah mengambil langkah yang kami yakin adalah signifikan, termasuk mewujudkan Institut Integriti Malaysia pada tahun 2004 untuk mempermudah pelaksanaan Pelan Integriti Nasional dan menaik taraf Badan Pencegah Rasuah kepada Suruhanjaya Pencegahan Rasuah Malaysia (SPRM) pada tahun 2009. Kami juga menubuhkan sebuah pasukan petugas khas peringkat atasan yang diketuai oleh Ketua Setiausaha Negara (KSN) Tan Sri Mohd Sidek Hassan untuk mengkaji laporan Ketua Audit Negara 2008 dan mengambil tindakan terhadap mereka yang bertanggungjawab terhadap penyelewengan kewangan yang didedahkan oleh laporan itu.

Meskipun dengan usaha-usaha kerajaan itu, prestasi Malaysia telah jatuh merudum – kedudukan negara dalam Indeks Persepsi Rasuah, Transparency International (TI-CPI) yang berada pada kedudukan ke-23 pada tahun 1995 telah jatuh ke tangga ke-56 pada tahun 2009. Tinjauan menunjukkan bahawa rakyat amat tidak berpuas hati dengan prestasi kerajaan dalam membanteras rasuah. Contohnya, 67% daripada warga Malaysia yang ditinjau menerusi Kajian *Global Corruption Barometer* 2009 percaya bahawa tindakan kerajaan dalam usaha menentang rasuah adalah tidak berkesan.

Justeru, memandangkan isu yang mendesak ini dan juga apa yang telah dipelajari daripada usaha-usaha yang lepas, kami akan melaksanakan usaha melalui cara yang berbeza dalam usaha baru kami membanteras rasuah:

- Memiliki aspirasi yang boleh diukur, yang berdasarkan hasil dan ditanda aras mengikut standard antarabangsa
- Menumpukan pada usaha penambah baikan terhadap tiga bidang yang paling mudah terdedah kepada rasuah – badan pengawal seliaan dan penguatkuasaan, perolehan kerajaan dan rasuah besar (rasuah politik)
- Menggunakan ukuran dan sasaran KPI yang telus untuk mendefinisikan kejayaan

Ketiga-tiga perkara di atas akan dibincangkan seterusnya.

Kes Indonesia: Kuasa Rakyat

Dari sudut sejarah, Indonesia diselubungi oleh rasuah yang tersebar luas pada semua peringkat kerajaan dan masyarakat awam. Pada tahun 2004, ia menduduki tangga ke-133 dalam indeks TI-CPI, bersama-sama dengan negara seperti Angola, Republik Demokratik Kongo, Georgia dan Turkmenistan. Walau bagaimanapun, presiden yang baru pada tahun 2004 membawa sebuah anjakan daripada keboleh terimaan rasuah dalam kerajaan, dengan pengumuman sebuah pelan tindakan anti rasuah yang beraspirasi tinggi pada Disember 2004.

Tragedi tsunami di Aceh merupakan ujian yang ketara terhadap pendirian anti rasuah kerajaan baru. Menurut sejarah, rantau itu dianggap sebagai salah satu yang paling kuat dilanda rasuah, dan diburukkan lagi oleh kehadiran pasukan tentera yang dominan yang menyebabkan usaha bantuan persendirian menjadi sukar. Pembinaan semula perkhidmatan air dan sanitasi di Aceh, dianggarkan pada kos USD 350 juta, terdedah keseluruhannya kepada akauntabiliti politik yang terhad, institusi yang lemah dan perkhidmatan yang tidak memadai, utiliti yang disalah urus dan proses perolehan yang terdedah kepada rasuah. Bank Dunia, dalam laporannya pada tahun 2005 berjudul "Rebuilding a Better Aceh and Nias" mencatat bahawa "menghindarkan rasuah dalam dana pembinaan semula memerlukan usaha yang bersepadu dan gigih berkaitan dengan pengawasan dan kawalan, terutamanya memandangkan bahawa industri pembinaan itu sendiri secara tradisinya merupakan yang paling terdedah kepada pakatan sulit, sogokan dan ketirisan yang lain"²¹

Hari ini, pembinaan semula dan usaha bantuan di Aceh dianggap sebagai kes contoh bagi usaha-usaha tempatan, nasional, badan bukan kerajaan dan antarabangsa dalam menangani bencana alam semula jadi.

Antara faktor penting yang menyumbang kepada kejayaan pembinaan semula Aceh ialah penyertaan anggota masyarakat dan pengawasan dalam pembinaan semula: bermula daripada pembuatan keputusan dan perancangan, penentuan keutamaan dan pemantauan hinggalah kepada pengawalan kewangan – yang memastikan wujudnya pengawasan oleh pihak yang berkepentingan dalam memastikan bahawa tidak berlakunya ketirisan/penyalahgunaan dalam usaha pembinaan semula.²²

"Berlaku anjakan dalam persepsi orang ramai sejak tahun 2004, orang ramai melihat bahawa mereka mempunyai peranan yang perlu dimainkan dalam membanteras rasuah. Kumpulan masyarakat awam dan orang ramai melakukan pemantauan yang lebih aktif terhadap proses perolehan berbanding sebelum ini." – Rezki Sri Wibowo (DSG, TI Indonesia)

Sokongan rakyat yang kukuh terhadap Komisi Pemberantasan Korupsi (KPK) juga merupakan faktor utama kejayaan usaha anti rasuah Indonesia. Suara lantang rakyat atas rakaman perbualan – yang didakwa antara anggota polis, pejabat peguam negara dengan seorang ahli perniagaan yang melibatkan rancangan untuk memperdaya KPK – mengakibatkan peletakan jawatan timbalan peguam negara dan ketua unit penyiasatan nasional.

World Bank, 2005, Rebuilding a Better Aceh and Nias

[&]quot;Anti-Corruption Efforts in the Post-Tsunami Reconstruction of Water and Sanitation Infrastructure and Services in Aceh, Indonesia" Janelle Plummer, Water and Sanitation Programme

Dalam sebuah gerakan terbesar sejak Reformasi, rakyat Indonesia keluar beramai-ramai untuk menyokong KPK (yang diberi julukan CICAK: Cinta Indonesia Cinta KPK) menentang Pejabat Peguam Negara dan Polis Indonesia apabila Polis Indonesia menahan beberapa pegawai kanan badan anti rasuah atas sebab rasuah.

Penglibatan yang aktif oleh masyarakat sivil telah menambah baik persepsi terhadap rasuah di Indonesia. Kajian Global Corruption Barometer 2009 oleh Transparency International mendapati bahawa 74% percaya bahawa tindakan kerajaan adalah berkesan dalam usaha membanteras rasuah. Selain itu, ranking CPI Indonesia telah meningkat ke tangga 111 pada tahun 2009.

7.2 Aspirasi yang boleh diukur, berlandaskan hasil dan ditanda aras mengikut standard antarabangsa

Untuk membolehkan prestasi kami membanteras rasuah diukur secara objektif oleh rakyat, kami telah membangunkan aspirasi yang boleh diukur (contohnya menggunakan kajian pendapat orang ramai yang dijalankan secara bebas), dihubungkan dengan jelas kepada hasil dan ditanda aras mengikut standard antarabangsa. Ini menunjukkan komitmen kami untuk menangani rasuah dan kebersediaan kami untuk diadili atas hasil yang kami capai, dan bukan hanya sekadar pada hasrat baik kami. Aspirasi kami, untuk diukur menerusi NKPI yang relevan yang dibincangkan selepas ini, adalah seperti yang berikut:

- Mengurangkan rasuah menerusi penguatkuasaan dan pematuhan
- Memperbaik kedudukan Indeks Persepsi Rasuah Transparency International negara
- Memperbaik persepsi rakyat terhadap integriti kerajaan dan perkhidmatan awam

7.3 Usaha ditumpukan pada tiga bidang yang paling mudah terdedah kepada rasuah

Kini kami akan memberikan tumpuan yang lebih banyak pada bidang-bidang yang amat penting kepada rakyat dan mempunyai impak yang terbesar terhadap kebersaingan kita sebagai sebuah negara. Tumpuan ini penting memandangkan kita perlu menghalakan keupayaan kepimpinan dan sumber-sumber kita untuk membanteras rasuah dengan berkesan. Walau bagaimanapun, ketiga-tiga bidang ini hanya merupakan satu permulaan dan kami akan memperluas usaha pada masa hadapan apabila keupayaan kami berkembang. Tiga bidang yang akan diberikan tumpuan pada waktu yang terdekat ini ialah:

- Agensi pengawal seliaan dan penguatkuasaan
- Perolehan kerajaan
- Rasuah besar (rasuah politik)

Kami mengakui bahawa meskipun mengerahkan seluruh tenaga dan sumber kepada tiga bidang tumpuan tersebut, penambah baikan tetap tidak akan berlaku dengan sekelip mata. Untuk mendapatkan hasil yang ketara dalam bidang-bidang ini mungkin mengambil masa berbulan-bulan. Walau bagaimanapun, kami telah mengenal pasti sembilan inisiatif utama yang diyakini akan menangani isu rasuah di Malaysia. Kami akan terus memperinci inisiatif-inisiatif ini berdasarkan hasil daripada pelaksanaan pada peringkat akar umbi, dan tiga bidang ini tidak mewakili senarai lengkap inisiatif yang akan kami laksanakan dalam usaha kami membanteras rasuah. Sembilan inisiatif ini akan dibincangkan sekarang kerana ia berkaitan dengan tiga bidang tumpuan tersebut.

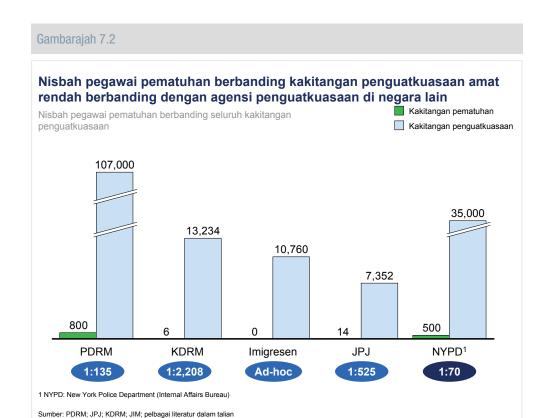
7.3.1 Meraih semula keyakinan terhadap agensi pengawal seliaan dan penguatkuasaan

Kami menyasarkan untuk meraih semula keyakinan orang ramai terhadap agensi pengawal seliaan dan penguatkuasaan: PDRM, Jabatan Kastam Diraja Malaysia (KDRM), Jabatan Imigresen Malaysia (Imigresen) dan Jabatan Pengangkutan Jalan (JPJ). Komuniti perniagaan dan orang ramai meletakkan empat agensi kerajaan ini sebagai mempunyai persepsi integriti terendah dalam Kajian *Malaysian Transparency Perception* 2007. Agensi-agensi ini juga merupakan empat agensi yang mempunyai jumlah kes pertuduhan terbanyak oleh SPRM pada tahun 2005 dan 2009. Inisiatif kami untuk meraih semula keyakinan orang ramai termasuk:

• Inisiatif 1: Memantapkan dan memperkukuh unit-unit pematuhan (compliance units)

Keberkesanan agensi penguatkuasaan Malaysia telah mendapat perhatian apabila tahap jenayah dan kegiatan terhadap kesalahan yang jelas (contohnya kenderaan lebih muatan, kemasukan pendatang tanpa izin) terus mencatat peningkatan. Dasar dan tatacara sememangnya telah diwujudkan untuk memastikan agensi-agensi tersebut memenuhi amalan terbaik. Walau bagaimanapun, terdapat kekurangan pemantauan kepatuhan yang jelas dan pengurusan konsekuensi yang membawa kepada amalan rasuah yang tersebarluas. Berdasarkan maklumat yang diberikan oleh PDRM, KDRM, Imigresen dan JPJ, unit pematuhan agensi-agensi penguatkuasaan ini memerlukan lebih banyak sumber untuk meningkatkan keberkesanan keseluruhan masing-masing (Gambarajah 7.2), terutamanya pematuhan dalam bidang-bidang berikut merupakan satu perkara yang penting:

- PDRM: Jabatan Siasatan Jenayah (CID), Jabatan Siasatan Jenayah Perdagangan (CCID), Jabatan Narkotik dan Jabatan Keselamatan Dalam Negeri dan Jabatan Ketenteraman Awam
- KDRM: Bahagian Penguatkuasaan dan Kastam
- Imigresen: Bahagian Penguatkuasaan, Pekerja Asing, Visa, Pas dan Permit dan Pasport
- JPJ: Bahagian Penguatkuasaan

Justeru, untuk memperketat pemantauan berkaitan dengan agensi pematuhan dan para pegawainya, kami akan melantik kakitangan unit pematuhan dengan sewajarnya, memberikan kuasa kepada unit untuk bertindak di bawah pengawasan langsung ketua agensi dan sebuah Suruhanjaya Bebas selain mewujudkan sebuah rangka kerja penyokong.

Kami akan memperuntukkan sumber-sumber yang sesuai untuk unit pematuhan khusus dalam setiap agensi penguatkuasaan.

Setiap unit pematuhan akan diberi kuasa untuk mengambil tindakan dan membuat laporan secara terus kepada ketua agensi penguatkuasaan itu, dengan sebuah Suruhanjaya Bebas mengawasi pengurusan dan pengendaliannya. Peranan unit pematuhan akan mencakup pemeriksaan secara kerap terhadap proses penguatkuasaan (berjadual dan tidak berjadual), menyiasat kes-kes salah laku, salah urus dan penyalahgunaan kuasa yang dilaporkan, mengumpul perisikan untuk bertindak terhadap amalan rasuah bersindiket yang melibatkan kakitangan penguatkuasaan dan mencadangkan penambah baikan terhadap dasar dan tatacara operasi yang sedia ada. Gambarajah 7.3 menunjukkan carta organisasi sebuah unit pematuhan.

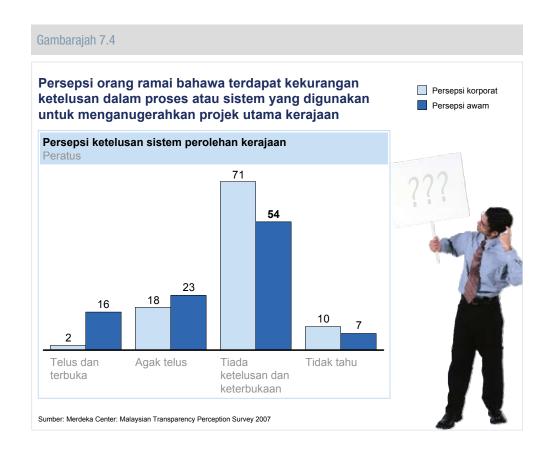
Sebuah rangka kerja yang menyokong akan diwujudkan untuk meningkatkan keberkesanan unit pematuhan. Ini akan mencakup sebuah rangka kerja penyampai maklumat yang berfungsi sepenuhnya, sebuah penilaian terhadap integriti semua kakitangan pematuhan, latihan keupayaan, sebuah rangka kerja pengurusan ganjaran dan konsekuensi dan juga sebuah program pendidikan dan kesedaran.

Selain memantapkan dan memperkukuh unit pematuhan, kami juga akan melaksanakan inisiatif-inisiatif lain yang direka bentuk untuk mengurangkan peluang berlakunya amalan rasuah. Ini termasuk menginstitusikan penggiliran kerja (job rotation) untuk menghalang pegawai penguatkuasa daripada membentuk hubungan kerjasama dengan organisasi jenayah dan mewujudkan carta liga prestasi bagi semua pihak berkuasa tempatan.

7.3.2 Mengurangkan ketirisan dana dalam perolehan kerajaan

Kami akan mengurangkan ketirisan dana yang diperuntukkan untuk pembangunan nasional dan perbelanjaan operasi selain memastikan ketelusan dalam penganugerahan kontrak. Pada masa ini, orang ramai berpersepsi bahawa terdapat kekurangan ketelusan dalam proses perolehan negara (Gambarajah 7.4).

Penubuhan sebuah pasukan petugas peringkat atasan yang diketuai oleh KSN untuk mengkaji dan mengambil tindakan berasaskan laporan Ketua Audit Negara 2008 merupakan isyarat terhadap pendirian kami dalam bidang ini.

Contoh bidang yang perlu ditambah baik

Berasaskan semangat ketelusan, kami menerbitkan sepenuhnya Laporan Ketua Audit Negara 2008. Laporan ini menyerlahkan keadaan yang sekiranya tidak diuruskan dengan baik, mampu memberikan peluang kepada rasuah dan amalan yang tidak sewajarnya di jabatan dan syarikat kerajaan. Petikan:

"kerja yang dilaksanakan tidak mengikut skop asal... kos projek meningkat... kemudahan yang siap dibina tidak digunakan, pembayaran telah dibuat bagi kerja yang tidak dilaksanakan..."

- "...kelemahan dalam urusan pungutan duti tersebut seperti kelewatan ejen penghantaran atau pengimport mengikrarkan barangan dan membayar duti/cukai import, kesilapan penjenisan dan penilaian oleh Pegawai Penaksir, kelemahan pengendalian borang kastam..."
- "...kerja pembinaan kurang berkualiti ..."

- "...sungguhpun projek ini bertujuan untuk menyediakan jalan yang berturap... namun hanya jalan 'gravel' yang dibina..."
- "...projek lewat disiapkan menyebabkan kos projek meningkat dianggarkan sejumlah RM1.43 bilion; perolehan peralatan melebihi keperluan..."
- "...pembiayaan diberi kepada penerima yang tidak layak... kelewatan mengagihkan peruntukan..."
- "...kelulusan pembangunan dibuat berdasarkan kepada draf RT (Rancangan Tempatan) sahaja..."
- "...harga peralatan yang dibeli jauh lebih tinggi daripada harga pasaran; peralatan bernilai tidak kurang daripada RM3.66 juta masih tidak digunakan atau tidak digunakan secara optimum..."
- "...pinjaman diluluskan tidak memenuhi kriteria yang ditetapkan; pinjaman diluluskan tanpa sekuriti mudah cair atau jaminan bank / korporat; kelonggaran dalam proses pengeluaran pinjaman..."
- "...tiada perjanjian ditandatangani..."
- "...tidak menguruskan kewangannya mengikut peraturan yang telah ditetapkan..."

Untuk mengelakkan berulangnya kejadian seperti yang dilaporkan oleh Ketua Audit Negara, kami akan mengambil tindakan yang berikut:

• Inisiatif 2: Menjelaskan parameter surat sokongan

Kami menyasarkan untuk mengurangkan secara berperingkat amalan surat sokongan, yang kerap digunakan untuk mempengaruhi kakitangan kerajaan untuk memintasi dasar dan tatacara standard kerajaan dalam mendapatkan kontrak. Kerap kali, campur tangan ini tidak semestinya datang daripada ahli politik sahaja, tetapi daripada individu yang mempunyai kepentingan tertentu yang menggunakan surat sokongan sebagai pengaruh untuk membuat perundingan dengan kerajaan.

Memahami bahawa sukar untuk mengubah amalan ini dengan sekelip mata, kami akan melaksanakan inisiatif ini dalam beberapa fasa. Pada peringkat awal, kami akan mengeluarkan arahan kepada kakitangan kerajaan bahawa surat sokongan dan bentuk melobi lain yang berkaitan tidak seharusnya mengganggu atau memintasi proses kerajaan. Fasa kedua akan menumpukan pada pengeluaran sebuah arahan untuk menghapuskan amalan surat sokongan. Di samping itu, Kementerian Kewangan akan membuat tindakan susulan terhadap kedua-dua arahan dengan pekeliling perbendaharaan kepada semua agensi dan kementerian untuk menolak kandungan, dan sebarang cadangan serta arahan yang berkaitan, yang terkandung dalam surat sokongan. Inisiatif ini juga akan disokong oleh sebuah saluran yang boleh digunakan oleh orang ramai untuk membuat laporan tanpa nama mengenai campur tangan tersebut kepada SPRM.

• Inisiatif 3: Mendedahkan butiran kontrak perolehan kerajaan

Adalah menjadi pengetahuan umum bahawa ketelusan adalah penting bagi sebuah proses perolehan kerajaan yang cekap. Ini adalah kerana ketelusan meningkatkan pengawasan awam terhadap proses perolehan dan membantu dalam memastikan bahawa akauntabiliti, dan dasar, peraturan dan tatacara yang jelas telah pun diwujudkan dan diikuti dengan ketat.

Analisis kami terhadap proses tender menunjukkan potensi untuk persepsi negatif orang ramai berlaku pada pelbagai peringkat, bermula daripada permulaan projek dan perancangan hingga kepada pelaksanaan kontrak. Orang ramai di sektor awam dan swasta adalah skeptikal terhadap projek yang tidak perlu, keputusan penganugerahan yang tidak diumumkan kepada orang ramai atau tidak dijustifikasikan dengan secukupnya, kelewatan projek, variasi kontrak dan penyembunyian kerja yang lebih rendah daripada standard sebenar. Ini disokong oleh beberapa laporan media baru-baru ini yang menyerlahkan masalah pembinaan (contohnya kecacatan di Lebuh Raya Lingkaran Tengah 2, keruntuhan bumbung di Stadium Terengganu), kemungkinan terlebih belanja dan terlebih bayaran kos (contohnya Zon Bebas Pelabuhan Kelang, komputer riba dibeli pada harga RM 42,320 oleh sebuah kolej kerajaan) dan kekurangan ketelusan dasar perolehan, proses tender dan belanjawan.

Keperluan untuk pendedahan telah pun dilaksanakan untuk proses perolehan kerajaan. Contohnya, Surat Pekeliling Perbendaharaan No. 5, Tahun 2007 klausa 43.4, mensyaratkan agensi pelaksana untuk mengumumkan projek dan perolehan yang dianugerahkan, nama kontraktor yang berjaya, jumlah kontrak dan tempoh projek di papan kenyataan agensi. Ia juga mensyaratkan supaya semua keputusan tender diumumkan kepada orang ramai di setiap laman web agensi pelaksana dan juga di portal kerajaan. Satu tinjauan terhadap laman web agensi pelaksana dan temu bual terhadap wakil-wakil daripada kementerian yang utama (contohnya Kementerian Kesihatan, Kementerian Pelajaran, KDN) mendapati bahawa pematuhan terhadap ketelusan adalah longgar.

Perolehan kerajaan – contoh daripada Singapura dan Korea Selatan

Amalan di negara-negara lain menunjukkan bahawa kerajaan tersebut bergerak ke arah ketelusan yang lebih tinggi dan pendedahan maklumat yang menyeluruh. Bagi kebanyakan negara, maklumat didedahkan di sebuah one-stop centre, dengan demikian semua maklumat dengan proses dan keputusan perolehan boleh didapati dan diakses dengan mudah.

Singapura mendedahkan maklumat perolehan utama di portal e-perolehannya:

- Projek yang dirancang untuk pembelian lebih besar daripada SGD 200,000 dalam tahun fiskal: mencakup huraian tentang pembelian dan nama kementerian atau lembaga yang membeli
- Pelawaan untuk sebut harga atau tender: mencakup huraian tentang tender atau sebut harga dan nama entiti yang menjemput
- Maklumat tentang penganugerahan: mencakup nama entiti yang menganugerahkan, nama pihak yang dianugerahi dan nilai anugerah
- Maklumat berkenaan dengan perolehan kerajaan: mencakup struktur pentadbiran, panduan perolehan, dasar dan tatacara perolehan, tatacara aduan atau rayuan dan kuasa serta justifikasi untuk pemecatan (termasuk amalan rasuah)

Korea Selatan turut unggul dari perspektif kemajuan dalam perolehan kerajaan. Maklumat yang berikut didedahkan di portal e-perolehannya:

- Pelawaan untuk sebut harga atau tender: mencakup huraian tentang sebut harga, nama entiti yang mempelawa dan anggaran kos
- Maklumat tentang anugerah: mencakup nama entiti yang menganugerahkan, anggaran kos, nama pihak yang dianugerahi dan nilai anugerah
- Maklumat perolehan kerajaan: mencakup struktur pentadbiran, undang-undang yang relevan, dasar dan tatacara perolehan serta tatakelakuan

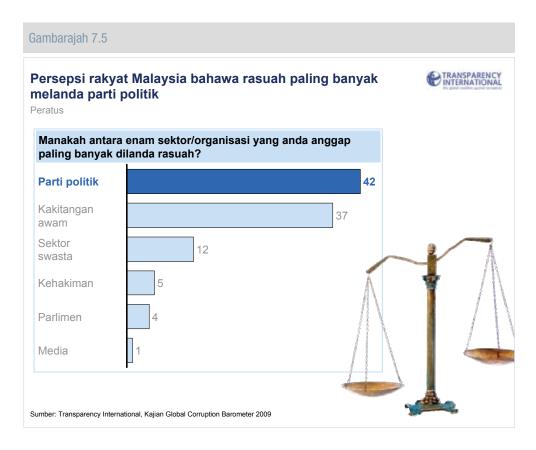
Untuk memperbetulkan pendedahan yang longgar ini, kami kini mempertanggungjawabkan KSU dan Ketua Pengarah untuk memastikan maklumat terkini berikut daripada kementerian/jabatan masing-masing didedahkan: ²³

- Senarai tahunan semua projek perolehan yang dirancang yang telah diperuntukkan dan diluluskan bajetnya
- Butiran tentang projek yang dianugerahkan termasuk nama kontraktor yang berjaya, jumlah kontrak dan tempoh projek
- Proses perolehan termasuk proses perolehan utama untuk tender (terbuka dan terpilih), sebut harga dan pembelian langsung selain garis panduan tentang pemilihan jawatankuasa tender, kriteria penilaian dan kod etika.

Kementerian perlu menerbitkan maklumat secara berpusat di portal e-Kerajaan, yang akan memaparkan ringkasan projek-projek di mana perolehan dirancang dan dianugerahkan oleh kementerian berkenaan. Melalui portal ini, orang ramai akan dihubungkan dengan laman web kementerian berkenaan untuk mendapatkan butiran selanjutnya mengenai projek atau perolehan tersebut.

7.3.3 Menangani rasuah besar

Kami perlu menghalang penyalah gunaan kuasa dan sumber awam oleh ahli politik dan kakitangan kanan kerajaan. Di samping itu, kami perlu memperbetulkan pelaksanaan keadilan untuk memastikan bahawa semua pesalah, tanpa mengira status dan kedudukan, dihukum dengan segera dan hukuman yang keras dijatuhkan terhadap semua yang disabitkan kesalahan. Ini merupakan bidang yang penting untuk diberikan tumpuan, memandangkan persepsi warga Malaysia bahawa parti politik dan kakitangan kerajaan merupakan entiti yang paling banyak dilanda rasuah (Gambarajah 7.5).

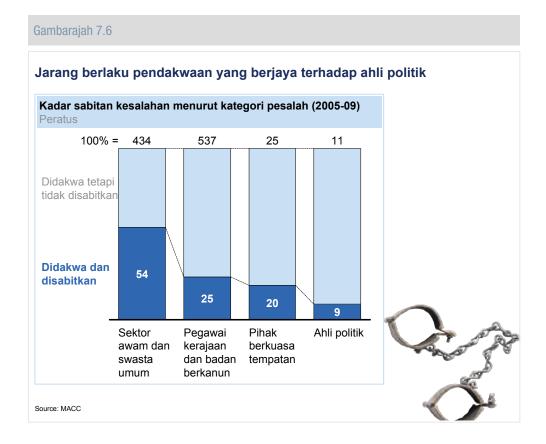
Sementara kita mengakui bahawa sukar untuk memperoleh hasil yang segera dalam bidang ini, kami komited terhadap pelaksanaan inisiatif yang berikut:

Inisiatif 4: Menguatkuasakan undang-undang politik sedia ada dan menjalankan kajian untuk mengubah suai pembiayaan politik

Untuk meningkatkan tahap ketelusan dalam proses pembiayaan politik, kami mencadangkan supaya ahli politik dan parti politik disyaratkan untuk mendedahkan sumber pembiayaan dan perbelanjaan mereka kepada agensi yang bersesuaian. Pada masa yang sama, Akta Pertubuhan 1966 perlu dikuatkuasakan dengan ketat terhadap semua parti politik untuk memastikan bahawa mereka mengemukakan laporan kepada Pendaftar Pertubuhan dengan cara yang betul dan menepati waktu. Di samping itu, kesalahan yang dinyatakan di bawah Akta Kesalahan Pilihan Raya 1954 akan dipantau dengan ketat ketika tempoh pilihan raya untuk menghalang calon-calon daripada terbabit dalam amalan rasuah dan memastikan integriti sumber pembiayaan mereka. Untuk memperkukuh inisiatif ini, kami akan melaksanakan kajian yang komprehensif, dalam lingkungan perlembagaan, mengenai landskap pembiayaan politik semasa di Malaysia. Kajian itu akan menilai keboleh laksanaan memperkenalkan pendekatan holistik terhadap pembiayaan yang merangkumi sebuah proses pendedahan yang ditambah baik, had maksima bagi derma swasta dan pembiayaan awam tambahan.

 Inisiatif 5: mengumumkan dasar toleransi sifar yang disokong oleh rangka kerja perlindungan pemberi maklumat (whistleblower) yang kukuh

Sementara terdapat banyak contoh berkenaan dengan pegawai berpangkat tinggi dan menteri yang terbabit dalam kes rasuah yang melibatkan jumlah wang yang besar, terdapat kekurangan ketelusan dan liputan terhadap tindakan yang diambil terhadap kes-kes berprofil tinggi ini. Pendakwaan yang berjaya terhadap individu yang berkuasa juga jarang berlaku (Gambarajah 7.6), menyebabkan orang ramai percaya bahawa kami melindungi ahli politik dan individu yang mempunyai hubungan politik.

Justeru, untuk menjelaskan bahawa kami tidak melindungi ahli politik dan individu yang mempunyai hubungan politik, kami akan memperkenalkan dasar toleransi sifar, yang mempunyai tiga mesej utama:

- Tidak ada sesiapa pun yang mengatasi undang-undang, dan semua kes rasuah yang dilaporkan akan disiasat sepenuhnya tanpa mengira kedudukan atau status mereka yang terlibat
- Pendedahan sepenuhnya: Butiran tentang pesalah yang disabitkan kesalahan akan didedahkan kepada orang ramai sebagai tindakan pencegahan
- Hukuman yang cepat dan keras akan dijatuhkan terhadap mereka yang didapati bersalah kerana rasuah

Untuk menyokong komitmen kami membanteras rasuah, kami akan mewujudkan sebuah rangka kerja yang komprehensif untuk melindungi pemberi maklumat, iaitu rangka kerja yang mengandungi perundangan yang kukuh dan mekanisme pelaksanaan yang berkesan.

Perundangan yang merupakan sebuah komponen asas rangka kerja perlindungan penyampai maklumat, akan ditumpukan pada skop perlindungan, jenis pendedahan dan ciri perlindungan. Undang-undang perlindungan pemberi maklumat perlu merangkumi semua anggota masyarakat dan sektor swasta yang mendedahkan salah laku selain melindungi mereka yang diperlukan untuk membantu dalam proses dalaman atau luaran (contohnya melakukan penyiasatan, melaksanakan audit).

Pendedahan yang kami cadangkan untuk dilindungi akan merangkumi penyalah gunaan kuasa, pelanggaran undang-undang dan standard etika, bahaya kepada kesihatan awam atau keselamatan, pembaziran yang serius, kesalahan undang-undang dan kepincangan pengurusan. Pendedahan perlu dibuat secara "setelus hati" (in good faith) berdasarkan "asas yang jujur dan munasabah pada waktu tertentu itu" tanpa mewajibkan bukti yang kukuh daripada pemberi maklumat. Tanggungjawab mengumpulkan bukti kemudiannya akan ditugaskan kepada agensi penyiasatan untuk memastikan bahawa pemberi maklumat tidak terkompromi. Walau bagaimanapun, penyampai maklumat boleh memberikan bukti sekiranya ia wujud secara sah sepanjang tempoh mereka bertugas.

Bentuk perlindungan perlu merangkumi perlindungan daripada liabiliti sivil dan jenayah (contohnya fitnah, pelanggaran peruntukan kesulitan dan kerahsiaan berkanun), perlindungan terhadap status pekerjaan (contohnya pemecatan, penggantungan, diskriminasi), kelayakan untuk relokasi sekiranya perlu dan kelayakan pada pihak pemberi maklumat untuk mengambil tindakan undangundang terhadap mana-mana individu atau badan yang bertanggungjawab bagi sebarang tindakan balas yang diambil terhadap pemberi maklumat. Di samping itu, beban bukti untuk tuntutan tindakan balas akan diterbalikkan: Tindakan balas dianggap telah berlaku sekiranya tindakan disiplin ke atas pemberi maklumat tidak dapat dijustifikasikan. Contohnya, sebuah tindakan balas dikira telah berlaku sekiranya seorang pemberi maklumat dibuang daripada kerja setelah pendedahan dibuat, melainkan ia dibuktikan sebaliknya oleh pengurusan.

Undang-undang pemberi maklumat akan disokong oleh tiga mekanisme: sebuah agensi yang diperkuasakan, struktur pelaporan dalaman dan kempen kesedaran.

Kami akan menubuhkan sebuah agensi yang ditugaskan untuk melaksanakan, mengawas dan menguatkuasakan rangka kerja perlindungan pemberi maklumat. Tanggungjawab utama agensi ini termasuk menyediakan saluran yang boleh diakses untuk aduan, menyediakan bantuan nasihat perundangan serta menerima dan menyiasat aduan.

Struktur pelaporan dalaman atau saluran mesti diwujudkan dalam semua badan dan agensi kerajaan untuk menangani aduan tentang salah laku, dengan sektor swasta juga digalakkan mengambil tindakan yang sama. Sementara saluran-saluran ini seharusnya mudah diakses, kerahsiaan pemberi maklumat perlu dijamin. Pemberi maklumat yang berasa tidak selesa untuk melaporkan kesalahan pada peringkat dalaman akan digalakkan untuk membawa kes mereka ke agensi yang diperkuasakan.

Kempen kesedaran (contohnya menerusi NGO dan agensi yang diperkuasakan) akan dilaksanakan untuk menyedarkan bakal pemberi maklumat tentang hak-hak mereka dan perlindungan yang tersedia untuk mereka selain untuk menentang stigma budaya yang menggambarkan bahawa pemberi maklumat merupakan individu yang mengkhianati kepercayaan rakan-rakan atau majikan mereka.

• Inisiatif 6: Memperkukuh kebebasan institusi utama

Kami telah pun melaksanakan pembaharuan yang ketara untuk menggalakkan kebebasan institusi-institusi utama, dengan perundangan utama seperti Akta Suruhanjaya Pelantikan Kehakiman (JAC) dan Akta Suruhanjaya Pencegahan

Rasuah Malaysia diluluskan pada tahun 2009. Walau bagaimanapun, masih terdapat persepsi bahawa institusi tersebut dan institusi timbang-tara (check and balance) di negara ini masih belum bebas. Kami berhasrat mengubah persepsi ini dan sudah pun mengidentifikasi dua bidang utama yang sedia untuk dilaksanakan setelah kajian penuh dilakukan terhadap situasi waktu ini.

Bidang Kajian 1: Kami akan melaksanakan kajian terhadap JAC untuk mencari jalan memperkukuh peranannya dalam mencadangkan pelantikan kehakiman, dalam lingkungan Perlembagaan. Bidang-bidang kajian akan merangkumi:

- Operasi contohnya memperluas skop tanggungjawab JAC dan menginstitusikan mekanisme pelaksanaan yang lebih baik
- Keupayaan contohnya meningkatkan keupayaan JAC untuk mendapatkan dan menarik individu yang paling berbakat dan berkemahiran bagi jawatan kehakiman
- Kebebasan contohnya meningkatkan persepsi orang ramai terhadap kebebasan dan ketelusan JAC.

Kajian ini akan diberikan tanggungjawab untuk mengemukakan cadangan perubahan untuk tempoh jangka pendek dan jangka panjang yang akan membawa kepada pengembalian kepercayaan orang ramai terhadap sistem kehakiman negara (Gambarajah 7.7).

Gambarajah 7.7 Cadangan pertimbangan untuk kajian ke dalam JAC Pelan tindakan Jangka pendek Jangka panjang **Tatacara** Proses perundingan yang lebih banyak dan telus untuk mendapatkan calon yang berpotensi Mengiklankan kekosongan Membangunkan profil kerja yang lebih mendalam dan spesifik Mengadakan perundingan formal dengan komuniti peguam Perundang- Pesuruhjaya Kehakiman juga perlu Proses pemilihan diperluas, dicalonkan oleh JAC kerana mereka mencakup pelantikan hakim-hakim an sebahagian daripada Mahkamah mahkamah sesyen Komposisi individu terkemuka Pemecatan ahli jawatankuasa perlu dipertingkatkan diluluskan oleh Parlimen JAC diberi kawalan sepenuhnya terhadap tatacara tetapi PM boleh memohon supaya keputusan dikaji semula * Mahkamah Tinggi, Rayuan dan Persekutuan

Bidang kajian 2: Kajian yang kedua akan dilaksanakan untuk memperkukuh kebebasan institusi kehakiman utama yang lain, dalam lingkungan perlembagaan. Kami akan mengkaji inisiatif untuk memastikan bahawa institusi-institusi tersebut memainkan peranan yang lebih penting dalam menyediakan timbang-tara yang sewajarnya terhadap sistem kehakiman negara. Jadual 7.1 menggariskan cadangan pertimbangan untuk kajian selanjutnya.

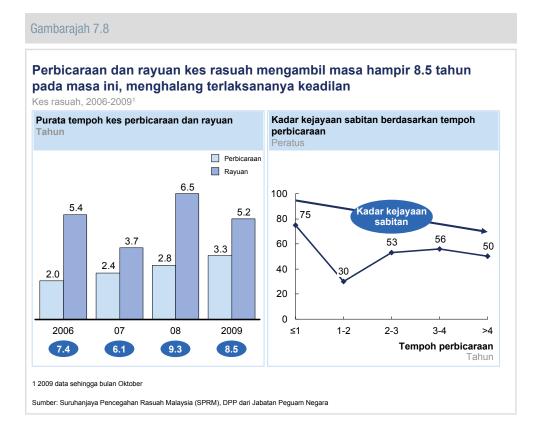
Jadual 7.1: Cadangan pertimbangan untuk kebebasan institusi utama

Institusi	Inisiatif		
Pejabat Ketua Audit Negara dan Suruhanjaya Pilihan Raya	 Pelantikan PM mencadangkan seorang calon kepada Yang Dipertuan Agong setelah disetujui oleh Parlimen atau sebuah jawatankuasa, contohnya Jawatankuasa Akaun Awam. Pelantikan dibuat mengikut asas tempoh yang ditetapkan dan tidak boleh diperbaharui, contohnya, lima tahun, untuk memastikan kebebasan dan tumpuan terhadap tempoh semasa Institusi mempunyai skim perkhidmatan yang tertutup untuk menghalang campur tangan daripada pihakpihak lain yang mempunyai kepentingan tertentu. Pelaporan Badan-badan bebas melaporkan kepada Parlimen menerusi ahli jawatankuasa yang relevan, yang mengkaji pembiayaan kewangan, perancangan dan hasil-hasilnya Penubuhan jawatankuasa parlimen yang baru untuk memantau Suruhanjaya Pilihan Raya dan juga badanbadan bebas yang lain, dipengerusikan oleh Yang di-Pertua Dewan Rakyat 		
	 Bajet Bajet untuk badan-badan bebas ditentukan oleh Parlimen berdasarkan cadangan daripada ahli jawatankuasa Parlimen dan setelah perundingan diadakan dengan Kerajaan 		
SPRM	 Pelantikan PM mencalonkan seorang Pesuruhjaya kepada Yang Dipertuan Agong setelah persetujuan oleh Jawatankuasa Khas Parlimen mengenai Rasuah Pendakwa Raya dilantik dari luar Jabatan Peguam Negara, contohnya hakim dan peguam bersara, berdasarkan kontrak, untuk menggalakkan kebebasan yang lebih tinggi dalam pendakwaan kes-kes. Kuasa Pendakwa Raya masih berasal daripada dan dikawal oleh Peguam Negara 		

Institusi	Inisiatif
Jabatan Peguam Negara	 Pelaporan Prestasi dan perlakuan Jabatan Peguam Negara akan dipantau oleh sebuah Jawatankuasa Parlimen untuk memastikan bahawa pendakwaan dilaksanakan dengan cara yang ketat dan saksama

 Inisiatif 7: Berusaha untuk menyelesaikan pendakwaan kes rasuah dalam tempoh satu tahun, terutamanya kes yang membabitkan kepentingan awam

Pada masa ini, purata jangka masa penyelesaian perbicaraan dan rayuan bagi sebuah kes rasuah ialah 8.5 tahun (data dari Januari hingga Oktober 2009) (Gambarajah 7.8). Perbicaraan dan rayuan yang panjang ini meningkatkan peluang kehilangan saksi penting, pengubahan saksi dan bukti serta luputnya ingatan saksi selain saksi menjadi kecewa atau kehilangan minat dalam kes dan seterusnya enggan memberikan kerjasama. Akibatnya, proses yang panjang ini terbukti mengurangkan kadar sabitan kesalahan dan ia juga dilihat sebagai faktor yang menangguhkan terlaksananya keadilan.

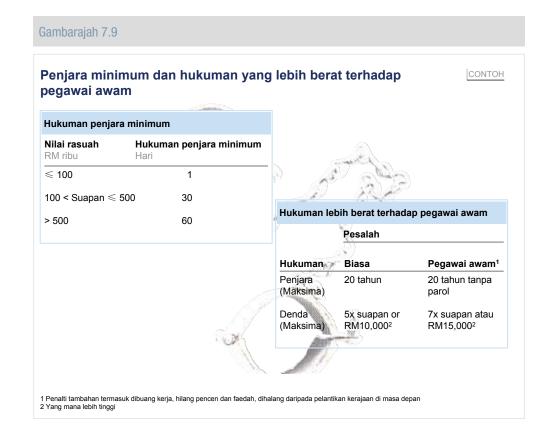

Untuk memastikan pendakwaan yang segera dan cekap, tatacara bagi rakaman kenyataan saksi dan penyampaian sepina akan diperkukuh. Selain itu, jadual pelaksanaan yang ketat akan dikuatkuasakan terhadap semua proses dan tatacara pendakwaan. Sejajar dengan itu, keupayaan pengendalian kes mahkamah juga akan ditingkatkan menerusi pelantikan Timbalan Pendakwa Raya tambahan dan penubuhan mahkamah rasuah khas.

• Inisiatif 8: Menguatkuasakan hukuman yang lebih keras

Di bawah Akta Suruhanjaya Pencegahan Rasuah Malaysia 2009, tidak ada hukuman minimum ditetapkan sekiranya seseorang individu didapati bersalah kerana rasuah. Pada masa yang sama, bagi kes-kes yang tidak didakwa, tindakan disiplin jabatan lazimnya adalah ringan (contohnya pengeluaran amaran). Ini menyebabkan kurangnya alat pencegahan terhadap penerimaan rasuah. Justeru, hukuman minimum penjara melalui pendekatan berperingkat berdasarkan keseriusan kesalahan akan dilaksanakan sebagaimana yang diperincikan dalam Gambarajah 7.9. Di samping itu, struktur hukuman yang lebih keras juga akan dilaksanakan terhadap pegawai awam yang disabitkan kesalahan (kakitangan awam dan ahli pentadbiran, perundangan dan kehakiman), kerana ia melibatkan amanah dan dana awam.

Pegawai awam yang disabitkan kesalahan juga akan dipecat daripada jawatan, kehilangan pencen dan faedah-faedah yang lain selain dihalang daripada pelantikan kerajaan pada masa hadapan. Bagi kes-kes yang dirujuk semula kepada jabatan yang berkenaan, terdapat garis panduan yang jelas yang menjajarkan tindakan disiplin dengan keseriusan kesalahan. Pelaksanaan tindakan disiplin sedemikian akan mematuhi jadual pelaksanaan yang ditetapkan untuk memastikan tidak terdapat sebarang penangguhan yang tidak perlu dalam pelaksanaan hukuman.

Kami juga akan melaksanakan sekatan jangka panjang yang melibatkan sektor swasta. Pada masa ini, pesalah yang disabitkan tidak disenaraihitamkan dan masih boleh mengambil bahagian dalam perolehan kerajaan. Oleh itu, kontrak kerajaan akan merangkumi klausa yang menjadikan pesalah yang disabitkan tertakluk pada penamatan kontrak serta merta tanpa ganti rugi di samping sekatan lima tahun penyertaan dalam kontrak kerajaan.

Inisiatif 9: membangunkan pangkalan data pesalah `name-and-shame' (namakan dan malukan)

Pendekatan 'name and shame' dalam bentuk pangkalan data awam, yang menyenaraikan para pesalah rasuah, akan dilaksanakan sebagai langkah pencegahan tambahan dalam membanteras pengambilan rasuah. Selain itu, pangkalan data awam juga akan berfungsi bagi mempermudah keputusan pengambilan kerja, terutamanya bagi jawatan yang sensitif yang melibatkan kuasa dan amanah.

Pada masa ini, tidak terdapat jalan yang mudah untuk membuat semakan terhadap pesalah rasuah. Mereka yang disabitkan kesalahan hanya dapat disemak menerusi jurnal undang-undang, Jabatan Penjara atau Pendaftar Penjenayah dan Orang yang Tidak Diingini. Pangkalan data tersebut bertujuan membetulkan situasi ini dan menjadikan senarai semakan tersebut boleh diakses oleh orang ramai menerusi laman web SPRM. Hanya rekod sabitan kesalahan baru dari 1 Januari 2010 dan seterusnya dapat diperoleh di pangkalan data ini. Sementara maklumat mengenai pesalah akan didedahkan kepada orang ramai selama tiga tahun, semua maklumat yang diperoleh akan disimpan di pangkalan data ini tanpa batasan waktu untuk rujukan dalaman.

Di samping inisiatif-inisiatif utama ini, kami juga akan melaksanakan inisiatif-inisiatif lain yang direka bentuk untuk mengurangkan rasuah besar. Ini termasuk mendedahkan jumlah peruntukan kerajaan dan perbelanjaan yang terhasil daripada setiap ahli parlimen selain membangunkan skim ganjaran dan pengiktirafan untuk kakitangan awam yang memberikan bantuan dalam kes rasuah.

7.4 Tahap pencapaian utama inisiatif

Berdasarkan bidang tumpuan dan aturan inisiatif yang dihuraikan di atas, Gambarajah 7.10 menggambarkan apa yang boleh dilihat oleh rakyat dalam tempoh tiga tahun yang akan datang. Tahap pencapaian yang eksplisit ini didedahkan susulan maklum balas daripada rakyat sewaktu berlangsungnya Hari Terbuka, yang memohon supaya kami memberikan perincian yang lebih lanjut tentang hasil-hasil ketara yang boleh dicapai dalam usaha kami membanteras rasuah.

7.5 Ukuran dan sasaran KPI yang telus untuk mendefinisikan makna kejayaan

Kemajuan dalam persepsi keseluruhan orang ramai terhadap rasuah dan bagi setiap satu daripada tiga bidang tumpuan ini akan dijejak dan dilaporkan berbanding ukuran KPI yang berikut (Jadual 7.2) bersama-sama dengan sasaran tahunan masing-masing. Kami percaya bahawa sasaran-sasaran ini cukup beraspirasi dan sekiranya ia berjaya dicapai, ia merupakan penambah baikan ketara yang dapat dilihat dan dihayati oleh rakyat.

Jadual 7.2: NKPI dan sasaran untuk Rasuah

Bidang tumpuan	КРІ	Garis dasar	2010
Persepsi awam	Skor Indeks Persepsi Rasuah TI	• 4.5	• 4.9
	Kajian Global Corruption Barometer TI terhadap tindakan kerajaan dalam membanteras rasuah: – % yang menjawab "berkesan"	• 28%	• 37%
Agensi Pengawal- seliaan dan penguatkuasaan	 Jumlah kes didakwa berbanding jumlah tangkapan pengedaran dan pemilikan dadah di bawah Akta Dadah Berbahaya 	• 75%	• 80%
	Jumlah saman yang diselesaikan berbanding dengan saman yang dikeluarkan oleh		
	- PDRM - JPJ	• 50% • 60%	• 61% • 78%
	Jumlah kes didakwa berbanding jumlah tangkapan dan tahanan di bawah Undang-undang Imigresen	• 53%	• 60%
	 Cukai yang diperoleh semula daripada barangan yang diisytiharkan di bawah harga sebenar 	• RM 9 juta	• RM 21 juta
Perolehan kerajaan	Jumlah penemuan audit terhadap salah urus perolehan setiap kementerian	• 11.2	• 10.6
Rasuah besar	Peratusan perbicaraan diselesaikan dalam setahun	• 8.5%	• 30%
	Jumlah individu dalam pangkalan data pesalah	• 0	• 84

KPI dan sasaran tambahan akan dijelaskan dan diumumkan pada suku pertama 2010, apabila sebuah kajian bebas yang mencakup persepsi orang ramai terhadap tahap rasuah (terutamanya rasuah besar) disempurnakan.

7.6 Tanda-tanda awal kemajuan yang diperhatikan berkaitan dengan rasuah

Meskipun masih pada peringkat awal, kami telah mula bekerjasama dengan institusi-institusi yang lain, seperti Parlimen, untuk menunjukkan hasrat kami yang serius dalam membanteras rasuah. Beberapa tindakan yang telah pun dimulakan termasuk:

- 14 Mahkamah Sesyen Rasuah Khas dan 4 Mahkamah Tinggi Rasuah Khas telah diumumkan dalam Bajet 2010 dan akan diwujudkan untuk mempercepat perbicaraan kes rasuah
- Penggubalan Akta Pemberi Maklumat diumumkan oleh Perdana Menteri ketika ucapan Bajet 2010. Akta tersebut bertujuan menggalakkan pemberi maklumat mendedahkan amalan rasuah dan salah laku yang lain selain memberikan imuniti kepada mereka daripada tuduhan sivil dan jenayah.
- Sebuah kajian SPRM untuk menyekat ruang dan peluang bagi penyalah gunaan dana kawasan Dewan Undangan Negeri dan Parlimen oleh Ahli Dewan Undangan Negeri dan Ahli Parlimen telah dijalankan. Pengarah Negeri SPRM telah pun diberi tugasan untuk menyampaikan taklimat kepada wakil rakyat tentang cara menguruskan peruntukan mereka dan tatacara yang betul untuk mengelakkan penyalah gunaan kuasa dan salah guna dana
- Permintaan SPRM untuk menambahkan 600 orang kepada sumber manusianya telah diluluskan dan dimasukkan dalam Bajet 2010. Ini merupakan rangsangan yang signifikan bagi SPRM. Dengan keupayaan tambahan, SPRM akan berupaya memperkukuh usaha-usaha penguatkuasaan

Manakala semua ini merupakan langkah awal yang sederhana, tahap ketelusan kami dalam berdepan dengan kes-kes di atas tidak pernah berlaku sebelum ini. Ini hanya merupakan permulaan – sepanjang tempoh 12-36 bulan yang berikut, kami akan terus melaksanakan inisiatif-inisiatif lain seperti yang digariskan di atas dalam usaha kami untuk mencapai sasaran NKRA dalam usaha membanteras rasuah.

7.7 Rakyat mempunyai peranan yang penting dalam membanteras rasuah

Rakyat boleh memainkan peranan yang penting dalam usaha kami membanteras rasuah dengan menyampaikan mesej kepada para pemimpin mereka bahawa amalan rasuah tidak boleh diteruskan, dengan mengenakan tekanan dan berperanan sebagai pemerhati terhadap pembaharuan. Laungan yang kuat oleh rakyat (dan media) yang meluahkan kekecewaan dan kemarahan mereka terhadap cara rasuah diuruskan pada masa ini akan mencetuskan suatu perbezaan. Pada masa ini, sentimen ini hanya disuarakan oleh sekumpulan kecil penulis blog dan NGO, sesuatu yang tidak memadai untuk menyokong arus perubahan.

Kami menggesa rakyat agar mara ke hadapan dan melaporkan semua kes atau aktiviti rasuah yang diketahui dan memberikan maklumat untuk membantu dalam penyiasatan terhadap mereka yang didakwa atas rasuah. Kami tidak dapat melakukan pendakwaan tanpa bukti dan saksi yang mencukupi, dan kekurangan semua perkara ini menyebabkan banyak kes yang dilaporkan berakhir dengan pembebasan. Usaha kami membanteras rasuah memerlukan sokongan dan kerjasama seluruh rakyat.